

THE MEMORY PALACE

Daria de Beauvais

PÂNĂ PE 14 MAI, UN ÎNTREG ETAJ AL PALATULUI DACIA-ROMÂNIA DIN BUCUREȘTI, CARE GĂZDUIEȘTE PRIMA EDIȚIE **ART SAFARI** A ANULUI, ESTE REZERVAT EXPOZIȚIEI *THE MEMORY PALACE – FOCUS ON THE FRENCH ART SCENE WITH THE PRIX MARCEL DUCHAMP*, CURATORIAȚĂ DE DARIA DE BEAUVAIS. AM POVESTIT CU EA DESPRE EXPOZIȚIE, ARTĂ ȘI TRECUR.

de Ioana Ulmeanu

Palatul bucureștean construit în 1882, a cărui istorie a văzut atâtea și ale cărui săli, culoare și cotloane au îndeplinit atâtea funcții, este locul care a dat naștere acestei expoziții speciale, ce adună la București lucrările a opt artiști și două duo-uri de pe scena artistică franceză, nominalizați sau recompensați cu Premiul Marcel Duchamp. Curatoarea Daria de Beauvais, asistată de Lisa Colin, a pus la cale expoziția apelând la *metoda loci*, o practică veche de milenii care ne permite să asociem elemente noi amintirilor unor locuri bine cunoscute, pentru a le putea memora. Astfel a ajuns la artiști interesați într-un fel sau altul de trecut, ale căror lucrări ne provoacă să îl reinterprețăm, adică Farah Atassi, Michel Blazy, Katinka Bock, Clément Cogitore, Daniel Dewar & Grégory Gicquel, Joana Hadjithomas & Khalil Joreige, Enrique Ramirez, Thu-Van Tran, Tatiana Trouvé și românul Mircea Cantor,

câștigător în 2011 al Premiului Duchamp. Lucrările lor pot reface legături rupte cu trecutul, ne pot invita să-l citim într-o cheie nouă sau ne pot servi drept inspirație. Daria de Beauvais, curator senior la Palais de Tokyo, cel mai mare centru de artă din Europa, ne-a povestit mai multe despre expoziție, despre firul roșu care o traversează și despre ce îi place și o entuziasmează la lumea artei azi.

ELLE: Înainte de a intra în discuția despre expoziție, ne poți spune cum ai devenit interesată de artă și apoi cum ai decis să faci o carieră din asta? Îți amintești, oare, ce te-a entuziasmat la începuturi?

Mircea Cantor, *Rozetă*, 2018
Scrumiere din doze de suc, plexiglas, aluminiu, diametru: 190 cm
Prin amabilitatea artistului și a Galeriei Dvir, Paris
©ADAGP 2023.

„Trecutul ne hrănește, dar putem să și scăpăm de el dacă este o povară, deci e mult de lucru pentru istorici și pentru psihanalisti... LA MODUL IDEAL, trecutul ar trebui să ne ofere o ancoră, nu să ne scufunde.“

DARIA DE BEAUVAIS: Am crescut la Paris, iar pe când aveam șapte ani tatăl meu m-a dus la Pont-Neuf, cel mai vechi pod din oraș. Christo și Jeanne-Claude făcuseră un proiect de artă publică și înfășuraseră întreg podul într-un material mătăsos, auriu. Era superb, un adevărat șoc estetic! Partea amuzantă este că recent mi-am dus eu copiii să vadă cel de-al doilea proiect al lor din Paris, atunci când au învelit Arcul de Triumf.

Tot așa, când eram copil vizitam Centrul Pompidou cu clasa. Era acolo o încăpere întreagă cu lucrările albastre ale lui Yves Klein, cu ferestre mari care se deschideau către cerul albastru, chiar a fost o revelație pentru mine.

Mai târziu am studiat literatură și istoria artei. Mi-a fost foarte clar că voiam să lucrez în domeniul artei contemporane, cu artiști care vorbesc despre prezent. Am avut ceva experiențe profesionale în Franța, Italia și Statele Unite, înainte de a mă întoarce la Paris și de a începe să lucrez la Palais de Tokyo. Am știut că vreau să colaborez cu

artiști, iar faptul că am devenit curator e ceva ce s-a întâmplat pe parcurs.

ELLE: Ce te pasionează la arta de azi? Ești mai curioasă în legătură cu anumite medii, față de altele? Ce îți atrage atenția în primul rând?

D.d.B.: Artă și artiștii îmi accelerează pulsul. Cel mai important lucru pentru mine este să mă mențin curioasă, să fiu provocată, surprinsă, interogată. Dar și să simt emoții simple, să văd frumusețea și poezia unei lucrări de artă. Pot fi atinsă de o lucrare indiferent de mediu, de tipul de practică, magia pur și simplu se întâmplă!

ELLE: Ai lucrat pentru multe instituții de prestigiu, vreme îndelungată. Cu toată această experiență și cu perspectiva pe care ai căpătat-o, ce ne-ai spune despre peisajul artistic de azi? Ce direcții te interesează? Ce ți se pare nou și palpitant?

D.d.B.: Ce e palpitant este faptul că se acordă spațiu și recunoaștere minorităților. Spre exemplu, istoria artei este reinterpretată în privința artistelor femei. Numai în arta contemporană, munca femeilor este recunoscută când acestea ajung să aibă 80 de ani! Fiind curatoare, am organizat multe expoziții personale ale unor femei artiste.

Interesantă este și deschiderea aceasta către noi spații geografice și culturale, felul în care Sudul global devine din ce în ce mai vizibil în lumea artei contemporane, care este în cea mai mare parte organizată de și pentru oameni din Vest. În general trăim într-o ➤

Le futur ne cesse de se répéter,
inséparable du passé...

Enrique Ramírez, *Le futur ne cesse de se répéter, inséparable du passé*, 2020, neon. Prin amabilitatea artistului și Michel Rein, Paris / Brussels

societate din ce în ce mai egală, deși mai avem mult până la egalitate...

ELLE: Expoziția curatoriată de tine și de Lisa Colin la această ediție **Art Safari**, *The Memory Palace*, arată lucrări ale unor artiști contemporani francezi sau care trăiesc în Franța, care au fost recompensați cu sau au fost nominalizați pentru Premiul Duchamp. Poți să îmi explici importanța acestui premiu sau a unei structuri precum ADIAF, cea care îl oferă, în încurajarea artiștilor și promovarea artei către un public mai larg?

D.d.B.: ADIAF a fost fondat în 1994 de către Gilles Fuchs și din 2021 este condus de Claude Bonnin. Asociația adună laolaltă 300 de colecționari de artă contemporană franceză. Cu ajutorul membrilor, ADIAF și-a propus să evedentieze scena artistică din țară și să îi ridice notorietatea la nivel internațional, cu ajutorul Premiului Marcel Duchamp și al programului de expoziții (peste 50 până acum, incluzând 20 internaționale). Premiul acesta creat în 2000 și organizat în parteneriat cu Centrul Pompidou din Paris este acordat anual unuia dintre cei patru artiști nominalizați, francez sau care locuiește în Franța și care activează în sfera artelor vizuale. Cu un

buget de 90.000 de euro incluzând 35.000 pentru laureat, premiul Duchamp a distins deja peste 90 de artiști și a recompensat 22. Deci am putea spune că ADIAF și Premiul Marcel Duchamp sunt unii dintre cei mai importanți vectori în ceea ce privește informația despre arta contemporană din Franța.

ELLE: Cum ai decis asupra artiștilor ale căror lucrări sunt expuse la București? Știu că practicile lor sunt foarte diverse...

D.d.B.: Când invit artiști să participe la o expoziție colectivă, mereu le spun care este tema, care sunt ceilalți artiști care vor lua parte la aventură, ca să mă asigur că este un context confortabil pentru ei. Discutăm despre munca lor, și despre motivele pentru care are sens să fie incluși. În cazul expoziției *The Memory Palace – Focus on the French Art Scene with the Marcel Duchamp Prize*, ideea nu a fost de a curatoria o expoziție cu ce e mai bun în arta franceză azi, ci de a invita artiști prezenți în scena franceză (câștigători sau nominalizați la Premiul Duchamp) să participe la o expoziție tematică anume concepută pentru **Art Safari** și pentru spațiul din Palatul Dacia-România. De asemenea, este și o colaborare cu Institut

Français de Roumanie. Și a fost important să arătăm creații contemporane în toată diversitatea lor: pictură, sculptură, video, desen, fotografie, broderie, instalație... chiar și plante!

ELLE: Trebuie să te întreb și despre singurul artist român care a câștigat vreodată Premiul Duchamp, Mircea Cantor. În comunicarea expoziției vorbeai despre felul interesant în care abordează meșteșugul. Ce caracteristici ale muncii sale te-au determinat să îl incluzi în selecția pentru expoziție?

D.d.B.: Munca lui Mircea Cantor vorbește mult despre memorie și istorie, și el e de multă vreme interesat de dimensiunile semantice și de simbolismul materialelor mundane. De asemenea, el are forța de a se împărți între două culturi, două scene artistice, este o figură importantă atât în Franța, cât și în România. Dar el spune: „Știm cine suntem, de ce să nu mergem mai în profunzime? Să reprezentăm altceva în afara naționalității noastre. (...) Obiectele mele vorbesc despre uriașa deschidere în care trăim azi, dincolo de categorii naționale.“ În cele din urmă, Mircea Cantor este un artist bun și acesta este cel mai bun motiv să fie invitat.

ELLE: Nu am putut să nu observ că mulți dintre artiștii prezenți în expoziție, deși muncesc în Franța, nu sunt născuți acolo. Mai este originea unui artist relevantă în arta de azi? Și dacă e, este mai mult din perspectiva moștenirii culturale a acelei persoane și a felului în care ea este filtrată în practica sa, sau din cea a accesului la anumite lucruri, a privilegiilor sau a lipsei lor?

D.d.B.: Trăim într-o lume globalizată, așa că a vorbi despre scena artistică dintr-o anumită țară nu înseamnă să ne limităm doar la artiștii născuți acolo. O scenă artistică este mai bogată când este alcătuită din influențe diferite, artiștii pot locui în multe țări pe parcursul carierelor lor. În cazul expoziției *The Memory Palace – Focus on the French Art Scene with the Marcel Duchamp Prize*, câțiva dintre artiști au, e adevărat, origini foarte diferite.

Enrique Ramírez, spre exemplu, este din Chile, iar geografia și istoria țării îi influențează arta. Katinka Bock s-a născut în Germania, Daniel Dewar în Marea Britanie, Thu-Van Tran în Vietnam...

ELLE: Vorbind despre asta și pentru că suntem în România, o țară în care încă ne luptăm cu sentimentul că aparținem unei culturi provinciale, ești familiară cu scena artei de aici?

D.d.B.: Acceptând invitația **Art Safari** de a curatoria o expoziție la București, mi-a fost foarte clar că este și o oportunitate excelentă de a cunoaște mai bine scena locală. Mă simt obligată, în postura de curatoare de artă contemporană, să cercetez scena locală a fiecărei țări sau a fiecărui oraș pe care le vizitez. Din România, sunt mai degrabă familiară cu generația mai în vârstă, cu Marion Baruch, Geta Brătescu, Ana Lupaș sau Ion Grigorescu (care a fost și invitat în expoziția de grup *Inside* pe care am co-curatoriat-o la Palais de Tokyo în 2014). Sunt interesată și de artiști deja cunoscuți internațional ca Victor Man, Ciprian Mureșan, Alexandra Pirici sau Andra Ursuța. Dar mai am de cercetat scena locală. Prezența mea la București va fi o ocazie bună să investighez, și sper să vizitez și alte orașe când mă întorc.

ELLE: Îmi poți spune cum ai ajuns la *metoda loci* ca fir roșu al expoziției?

D.d.B.: Inspirația pentru *The Memory Palace* a venit de la locul unde se întâmplă (atât orașul București, cât și Palatul Dacia-România, care găzduiește Art Safari), cât și din unele lecturi, cum este, de pildă, *The Art of Memory*, scrisă în 1966 de istorica britanică Frances A. Yates. Ea urmărește arta memoriei de la felul în care a fost abordată de oratorii greci, prin transformările

*„Ce e PALPITANT în artă
este faptul că se acordă
spațiu și recunoaștere
minorităților.
Spre exemplu,
ISTORIA ARTEI ESTE
REINTERPRETATĂ
în privința artistelor femei.
Numai în ARTA
CONTEMPORANĂ,
munca femeilor este
recunoscută când ajung
să aibă 80 de ani!“*

sale gotice din Evul Mediu, la formele oculte pe care le-a avut în Renaștere, și în cele din urmă până la utilizarea ei în secolul al XVII-lea. Această carte, care este prima care a legat arta memoriei de istoria culturii ca întreg, a fost o adevărată inspirație.

ELLE: Este și un interes personal aici? Ești în mod particular interesată de memorie și de modurile în care artiștii lucrează cu ea? Cum o privești? Și cum poate un vizitator să observe într-o expoziție sensibilitatea, urmele lăsate de curator?

D.d.B.: Expozițiile la care lucrez au întotdeauna o tușă personală. Și când privesc

înapoi, la aproape 20 de ani de meserie, văd modele recurente, deși îmi păstrez mereu o mare curiozitate și interes față de mulți artiști diferiți, față de gesturi diferite...

ELLE: Comunicarea expoziției pomenea felul în care artiștii reevaluează trecutul pentru a imagina un viitor mai optimist. Cum se traduce acest optimism în lucrări?

D.d.B.: Aș spune mai degrabă că artiștii au o perspectivă proaspătă asupra trecutului, nu că îl reevaluează. Nu poți rescrie trecutul, dar îl poți vedea dintr-o altă perspectivă, mai ales dacă reții faptul că istoria a fost mereu scrisă de învingători. Expoziția nu este complet optimistă – una dintre secțiuni poartă numele *Fantome* – dar în cele din urmă ajunge să fie, cu o secțiune finală cu titlul *Renewal*. (*Innoire, n.red.*).

ELLE: În lucrările acestor artiști întâlnim și istorie, și politică... practic invitații la a ne reimagina relațiile cu trecutul. Cu ce ai vrea să rămână vizitatorii la final?

D.d.B.: O idee importantă este că trecutul ne hrănește, dar că putem să și scăpăm de el dacă este o povară, deci e mult de lucru pentru istorici și pentru psihanaliști... La modul ideal, trecutul ar trebui să ne ofere o ancoră, nu să ne scufunde. Putem învăța din el pentru a nu mai face aceleași greșeli sau, din contra, putem fi inspirați de el. Speranța mea este că expoziția va rezona pentru fiecare vizitator și pentru propriile sale istorii, pentru propriul trecut. ■